

عدالت آموزشی: رویکرد وراهکاری نوین

یک مادر: کشته نابرابری آموزشی

آموزش در همه‌جا پهن است، نابرابری آموزشی حکم‌فرماست. از سال ۱۹۸۵ شهریه‌های دانشگاهی به میزان ۵۵۹ درصد افزایش داشته‌اند. بنابراین، هر سال گروه بزرگی از داوطلبان تحصیل در آموزش عالی به علت گرانی آموزش، از تحصیل باز می‌مانند. بنا به تخمین‌های سازمان ملل، اکنون در جهان حدود ۵۷ میلیون کودک از آموزش در دوره ابتدایی محروم‌اند و برای اینکه تا سال ۲۰۱۵ این کمبود جهانی جبران شود، باید حداقل ۱/۶ میلیون معلم تربیت شوند. این رقم برای سال ۲۰۳۰ حدود ۳/۳

متخصصان آموزش عقیده دارند برای آنکه افراد جامعه‌ای از «برابری آموزشی» برخوردار باشند، نخست لازم است «برابری ورودی» در آن جامعه برقرار باشد؛ یعنی درهای آموزش به روی همگان باز باشد، به شیوه‌ای که همه داوطلبان بتوانند ادامه تحصیل دهند و به نحوی یکسان آموزش ببینند، از امکانات آموزشی همانند برخوردار باشند و به برابری خروجی برسند. بنابراین، اگر در جامعه‌ای سد، مانع یا دیواری در برابر دسترسی همگان به آموزش، معلم، مواد و ابزار آموزشی موجود باشد، می‌گویند در آنجا «نابرابری آموزشی» برقرار است.

معمولاً تحقق «برابری آموزشی» در عمل بسیار دشوار است، چون موانع بسیاری در مقابل آن وجود دارد. در بسیاری از جوامع بشری راه برخورداری از آموزش هموار نیست. بسیاری افراد نمی‌توانند در محل یا در رشته‌ای که دوست دارند، آموزش ببینند.

مثلاً، در آفریقای جنوبی، آموزش به آسانی در دسترس همگان نیست. نظام آموزشی آفریقای جنوبی در دوران تبعیض نژادی برای اقلیت سفید پوست طراحی شده است. در نتیجه، امروزه جای کافی برای بسیاری از کسانی که می‌خواهند وارد آموزش عالی شوند، حتی اگر دانش‌آموزان ممتازی هم بوده‌اند، وجود ندارد.

این کمبود در ژانویه ۲۰۱۲ در دانشگاه ژوهانسبورگ خود را به شکلی فاجعه‌بار نشان داد. فردای روزی که اعلام شد چند جای خالی برای ثبت نام چند نفر در این دانشگاه وجود دارد، سیل جمعیتی از افراد رتبه ممتاز و والدین آن‌ها به سوی این دانشگاه شتافتند. هنوز سحرگاه نشده بود که صفی چند هزارنفری در برابر درهای دانشگاه تشکیل شده بود. همه به این امید آمده بودند که پذیرفته شوند. اما وقتی درها باز شد، بر اثر هجوم مردم ۲۰ نفر زخمی شدند و یک مادر که آمده بود زندگی بهتری برای پسرش به دست آورد، کشته شد!

حتی در جامعه ایالات متحده نیز که بساط

«موک» به دوره‌های آموزشی برخط (آنلاین) و رایگانی گفته می‌شود که ورود به آن‌ها برای همگان آزاد است

معمولاً تحقّق
برابری
آموزشی در
عمل بسیار
دشوار است،
چون موانع
بسیاری در مقابل
آن وجود دارد

«موک»ها را چه کسانی ارائه می دهند؟

سازمان ها و دانشگاه های متعددی دوره های موک را ارائه می دهند که از میان آن ها چند سازمان فعالیت بیشتر دارند:

کورسرا

کورسرا^۲ مؤسسه ای آموزشی و غیرسودآور است که در زمان نوشتن این متن (اول مردادماه ۱۳۹۳) ۷۰۲ دوره توسط ۱۰۷ سازمان و دانشگاه همکار خود، ارائه می داد و ۸۵۹۷۲۶۱ دانشجو داشت. در این لحظه، شمار دانشجویان به صورت برخط نمایش داده می شود و در هر لحظه رو به افزایش است. نام نویسی در کورسرا بسیار آسان است:

■ یکی از دوره ها را انتخاب و در آن به رایگان نام نویسی کنید.

■ براساس برنامه زمانی خود آموزش را شروع کنید. ویدیوهای آموزشی کوتاه را ببینید، در آزمون های تعاملی شرکت کنید، با همکاری هم کلاس های خود در ارزشیابی شرکت کنید و با هم کلاس ها و معلم خود در تماس باشید.

■ به اهداف خود برسید. کلاس را به پایان برسانید و مدرک آن را دریافت دارید.

وقتی درها باز
شد، بر اثر هجوم
مردم ۲۰ نفر
زخمی شدند و
یک مادر که آمده
بود زندگی بهتری
برای پسرش
به دست آورد،
کشته شد

دانش آموزان و والدین فقیر آن ها برای نام نویسی در دانشگاه زوهانسورک جمع شده اند.

میلیون معلم خواهد بود. اما آیا تربیت این تعداد معلم عملی است؛ به خصوص در شرایطی که به گفته یونسکو آموزش ابتدایی جهان با کمبود بودجه ای معادل ۲۶ میلیون دلار روبه روست و از سوی دیگر کمک ها نیز رو به کاهش است؟ با این حال، دست اندرکاران آموزش از برابری فرصت های آموزشی نومید نشده اند. آنان اکنون چشم امید به پیشرفت های علمی و فنی دوخته اند تا با نابرابری آموزشی مبارزه و به ویژه با کمک «موک»ها برابری آموزشی برقرار کنند.

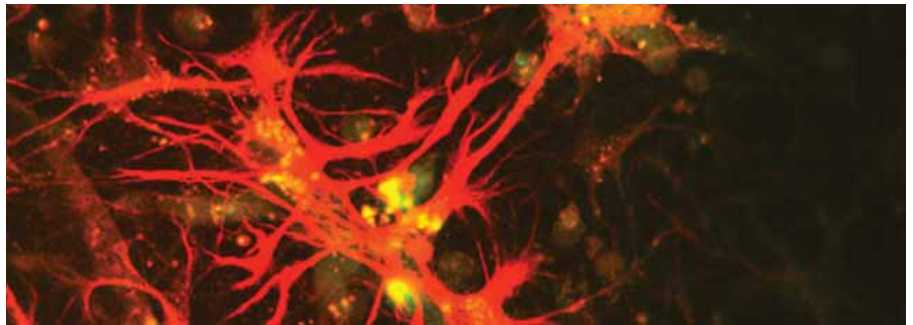
«موک» چیست؟

«موک» به دوره های آموزشی برخط (آنلاین) و رایگانی گفته می شود که همه داوطلبان در هر سن و موقعیتی که هستند، می توانند آزادانه، از طریق اینترنت به آن ها دسترسی داشته باشند. به همین علت معمولاً «موک»ها از استقبال زیادی برخوردارند و چون ظرفیت نامحدود دارند، شمار نام نویسی کنندگان در آن ها معمولاً میلیونی است. هم اکنون صدها «موک» در سراسر دنیا در دسترس است. در فوریه ۲۰۱۳ شورای آموزش و پرورش

«موک»ها چشم‌اندازی جدید و امیدوارکننده برای دانش‌آموزانی که در خانه تحصیل می‌کنند، به وجود آورده‌اند

آمریکا پنج دوره «موک» در علوم و ریاضی را به‌عنوان دوره‌های دانشگاهی تأیید کرد. یکی دیگر از جاذبه‌های موک‌ها آن است که دانش‌آموزان و دانشجویان خود تعیین می‌کنند با چه سرعتی دوره را بگذرانند. هر دوره «موک» به چند بخش تقسیم می‌شود و شامل تالارهای گفت‌وگو و ارزشیابی پایانی است و نمره‌ها را معلم، هم‌کلاس‌ها، یا نرم‌افزارهای نمره‌گذاری مشخص می‌کنند.

«موک»ها آموزش دنیای امروزی را متحول کرده‌اند، چون موانعی مانند مسافت‌های فیزیکی، آزمون‌های ورودی و شهریه‌های بالا را از بین برده‌اند و می‌توانند کلاس‌های پیشرفته برای کودکان استثنایی، یا آموزش‌های ویژه برای کودکانی که در یادگیری مشکل دارند، برگزار کنند. «موک»ها همچنین چشم‌اندازی جدید و امیدوارکننده برای دانش‌آموزانی که در خانه تحصیل می‌کنند، به وجود آورده‌اند. به یاری «موک»ها، امروز، پای برخی از بهترین معلمان جهان به خانه‌های دانش‌آموزان باز شده است.

سرطان از درون: ژن‌ها بر پیشرفت سرطان چه تأثیری دارند؟ یکی از «موک»های فیوچر لرن

فیوچر لرن

فیوچرلرن^۴ دوره‌های رایگان معتبر و با کیفیت آنلاین از دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های معتبر جهان ارائه می‌دهد. هدف آن مرتبط کردن یادگیرندگان سراسر جهان با استادان و معلمان معتبر است. «موک»های فیوچر لرن در یک مرحله از طریق تلفن همراه، تبلت یا رایانه تحویل داده می‌شوند و بنابراین هر کس می‌تواند آموزش را مطابق با زندگی خود تنظیم کند. فیوچر لرن به دانشگاه آزاد انگلستان تعلق دارد که پشتوانه آن ۴۰ سال تجربه در زمینه آموزش از راه دور است. بیش از ۲۰ دانشگاه معتبر جهان با فیوچر لرن همکاری دارند.

اوداسیتی

اوداسیتی^۵ به منظور محو فاصله بین مهارت‌های

دنیای واقعی و آموزش مرتبط با زندگی و کار و اشتغال برقرار شده است. دانشجویان اوداسیتی در فناوری‌های مدرن، ریاضیات مدرن، علوم و تفکر انتقادی به مهارت دست پیدا می‌کنند. اوداسیتی در دانشگاه استانفورد متولد شده و تا زمان تنظیم این نوشته (اول مرداد ۹۳) ۱۶۰۰۰۰ دانشجوی بیش از ۱۹۰ کشور داشته است.

اداکس

اداکس^۶ «موک»های تعاملی آنلاین از مؤسسه فناوری ماساچوست، دانشگاه هاروارد و بسیاری از دانشگاه‌های طراز اول جهان ارائه می‌دهد. موضوع‌های اداکس زیست‌شناسی^۸، بازرگانی، شیمی، علوم رایانه‌ای، اقتصاد، الکترونیک، مهندسی، غذا و تغذیه، تاریخ، علوم قضایی، ادبیات، ریاضی، پزشکی، موسیقی، فلسفه، فیزیک، علوم، آمار و مانند آن‌هاست. اداکس مؤسسه‌های غیرسودده، آنلاین و محصول مشترک هاروارد و ام‌آی‌تی است. «موک»ها دنیای آموزش را متحول کرده‌اند و راه را برای دستیابی آسان همگان به آموزش و از بین بردن موانع آموزشی گشوده‌اند. لذا انتظار می‌رود در آینده از پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای برخوردار شوند. شما و دانش‌آموزان‌تان می‌توانید در هر رشته‌ای که تمایل دارید، در دانشگاهی معتبر در گوشه‌ای از جهان به رایگان آموزش ببینید.

آری، دنیای امروز با دنیای دیروز تفاوت بسیار دارد. اگر موضوع «تکامل آموزش زیست‌شناسی در سده بیست و یکم» برای‌تان جذاب است، مقاله «زیست‌شناسی نوین، رویکردهای نوین آموزشی» را در صفحه ۲۴ بخوانید و نقش «موک»ها را نیز به این رویکردهای آموزشی نوین بیفزایید. زمستان‌تان بهاری باد.

سردبیر

* پی‌نوشت‌ها

1. <http://english.cntv.cn/program/newsupdate/20120111/106597.shtml>
2. Massive Open Online Course (MOOC)
3. Coursera
4. <https://www.futurelearn.com/about>
5. Udacity
6. <https://www.udacity.com/>
7. EdX
8. <https://www.edx.org/course-list/allschools/biology-life-sciences/allcourses>